

Вовк Світлана Олександрівна
Медведська Вікторія Юріївна

Синергетична модель політичної експертизи, моніторингу й консультування: методологічний контур

УДК 32:001.891
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-3.5>

Вовк Світлана Олександрівна
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політології
і міжнародних відносин
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
вул. Івана Банка, 3, Полтава, Україна
ORCID: 0000-0002-6171-4782

Медведська Вікторія Юріївна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології
і міжнародних відносин
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
вул. Івана Банка, 3, Полтава, Україна
ORCID: 0000-0001-6817-155X

У статті здійснено ґрунтовне теоретико-методологічне обґрунтування синергетичної моделі політичного моніторингу, політичної експертизи та політичного консультування у вигляді взаємопов'язаних аналітичних інструментів. У сучасному контексті глобалізації, цифровізації й інформаційної турбулентності актуалізується потреба у розробці цілісних підходів до політичного аналізу, які виходять за межі традиційного поділу на опис, оцінку та рекомендацію. Запропонована модель представлена як аналітична екосистема, що діє на основі принципів взаємозв'язку, гнучкості, рефлексивності та зворотного зв'язку.

Політичний моніторинг розкрито не як статичне відстеження подій, а як складний багатовимірний процес виявлення політичних трендів, ризиків і наративів, з використанням цифрової аналітики, когнітивного картографування та емоційної семантики публічних дискурсів, що виконує функцію первинного аналізу, фіксуючи зміни в політичному середовищі на оперативному рівні.

Політична експертиза визначається як елемент аналітичної діяльності, що забезпечує критичну оцінку політичних процесів, рішень і стратегій на основі міждисциплінарного підходу. Авторки наголошують на трансформації ролі експерта від нейтрального інтерпретатора фактів до рефлексивного аналітика, здатного враховувати етичний, психологічний та культурний виміри політичних рішень. Експертиза розглядається як механізм громадського контролю та платформа формування легітимних альтернатив розвитку подій.

Політичне консультування інтерпретується як практичне застосування знання з метою стратегічного супроводу політичних суб'єктів. Розкрито, що у багатовимірності консалтингу поєднує аналітичний, комунікаційний, імідажний та кризовий компоненти. Особлива увага приділена переходу від технократичного консалтингу до когнітивного, в якому ключову роль відіграє врахування евристичних викривлень, патернів мислення й емоційної динаміки аудиторії.

Стаття окреслює взаємопов'язаність трьох складових: моніторингу, експертизи та консультування, через концепт аналітичної синергії. Такий підхід дозволяє не лише адаптувати політичні рішення до умов зростаючої невизначеності, а й сформувати сталу політичну реальність, що базується на інноваційному мисленні, стратегічній далекоглядності й ціннісному гуманізмі.

Ключові слова: синергетична модель, політична експертиза, політичний моніторинг, політичне консультування, аналітична тріада, методологія політичного аналізу, стратегічні комунікації, етичний вимір, цифрова аналітика, політичні рішення.

Вступ. У сучасному політичному світі, який знаходиться в стані турбулентних змін внаслідок розвитку цифрових трансформацій, зростання інформаційних загроз та глобалізаційних процесів, зростає потреба в оновленні концептуальних і методологічних основ політичного аналізу. З огляду на зазначене актуальним стає розгляд особливостей трикомпонентної аналітичної моделі: політичний моніторинг, політична експертиза та політичне консультування як інструментів забезпечення якісного функціонування демократичних інституцій, прийняття обґрунтованих рішень і зниження рівня політичної ентропії. У науковому вимірі важливо не лише розглядати ці компоненти як автономні елементи, але й усвідомлювати їх як взаємопов'язану аналітичну систему з єдиною методологічною платформою та гнучкими стратегічними цілями.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та моделювання системи політичної експертизи, моніторингу й консультування як взаємозалежного аналітичного механізму, який сприяє оптимізації

процесу ухвалення політичних рішень і зменшенню рівня політичної невизначеності в умовах динамічних трансформацій політичного середовища.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, що забезпечило більш ґрунтовне осмислення предмета дослідження. Системний аналіз дозволив виявити внутрішні зв'язки та функціональну взаємодію між ключовими складовими запропонованої моделі. Використання синергетичного підходу дало змогу дослідити ефекти самоорганізації та взаємодоповнення між елементами моделі, які проявляються в умовах політичної динаміки та інформаційної нестабільності. Структурно-функціональний метод дозволив визначити роль кожного аналітичного блоку в забезпеченні стійкості та ефективності політичного процесу.

Виклад основного матеріалу. Політичний моніторинг у сучасному розумінні трансформувався від класичної інституційної оцінки діяльності політичних суб'єктів до динамічного, постійного

аналізу множинних політичних сигналів, що циркулюють у соціальному, медійному та цифровому просторах: «...процес відстеження та аналізу політичних подій з метою виявлення тенденцій, закономірностей та ризиків. Його можна використовувати для прийняття стратегічних рішень, управління зв'язками з громадськістю та зменшення шкоди для репутації» [5]; «...систематичний процес відстеження, аналізу та інтерпретації політичних подій, рішень, законодавчих ініціатив і публічної комунікації (включно із соціальними мережами), які можуть впливати на інтереси організації. Він охоплює локальний, регіональний і національний рівні, забезпечуючи своєчасне виявлення ризиків і можливостей для впливу на політичні процеси з метою надати актуальну та цільову інформацію, що дозволяє організації ефективно взаємодіяти з політичними зацікавленими сторонами у відповідний момент із релевантним повідомленням» [7]; «...цілеспрямований та стратегічний процес спостереження за висловлюваннями, рішеннями та діями політичних зацікавлених сторін, які впливають на середовище функціонування організації, компанії чи професійного сектору, що зосереджується на відстеженні динаміки політичного проєкту в рамках багатапного процесу ухвалення рішень, що дозволяє своєчасно виявляти ризики й можливості, формувати комунікаційні та лобістські дії, а також впливати на політичні дискусії на основі збору інформації з різноманітних джерел (ЗМІ, пресрелізів, соціальних мереж, офіційних документів), аналітичної її обробки й інтерпретації з метою забезпечення ефективної політичної взаємодії» [6].

Тобто, політичний моніторинг не лише відстеження подій, але й виявлення трендів, зрушень у публічному дискурсі, формування наративів та зміни громадських настроїв, інструмент реакції на зовнішні збурення, система раннього попередження, яка ґрунтується на інтеграції цифрових методів, когнітивної аналітики та дискурсивного картографування.

Політична експертиза, у свою чергу, потребує епістемологічної рефлексії. Дефініція розглядається, як: «...оперування широким і добре організованим набором політичних знань про процеси, інститути, явища та гравців, що дозволяє аналізувати політичне середовище та приймати обґрунтовані рішення... ...означає мати численні, різнобічні уявлення, структуровані у когнітивні схеми» [4]; «...використання організовані політичні знання з довготривалої пам'яті для обробки інформації» [3]; «...форма контролю, яка являє собою систему спеціальних і суміжних знань про політичні процеси й інститути, на основі якої проводяться науково обґрунтований аналіз, незалежна оцінка, прогноз дій і подій в політичній сфері суспільства, формулюються експертні висновки і рекомендації» [2].

Політична експертиза становить собою важливу складову механізмів громадського контролю над діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування. Вона передбачає неупереджене вивчення, аналіз та прогнозування наслідків політичних рішень, що дозволяє підвищити ефективність процесів формування та реалізації державної політики. У сучасному демократичному суспільстві політична експертиза виконує роль посередника між владою та громадськістю, забезпечуючи обґрунтованість, прозорість і підзвітність політичних дій. Одним із її ключових аспектів є незалежність, адже така експертиза зазвичай здійснюється поза межами державного апарату, вона виконується аналітичними центрами, дослідницькими установами або фаховими громадськими об'єднаннями, що дозволяє уникати політичного тиску та зберігати об'єктивність оцінки. Особливу значущість політична експертиза має в умовах прийняття рішень, які мають стратегічне або суспільно значуще значення, оскільки завдяки системному збору, обробці й інтерпретації інформації, експерти можуть не лише оцінювати доцільність запланованих дій, а й своєчасно виявляти потенційні ризики та пропонувати альтернативні сценарії розвитку подій. Відповідно, політична експертиза виконує практичну функцію, а саме забезпечує владні структури якісними аналітичними рекомендаціями, сприяє формуванню збалансованої публічної політики, а також підвищує рівень довіри громадськості до прийнятих рішень.

Тобто, експертиза являє собою не лише оцінку ефективності політичних рішень, а й інтерпретацію їхньої змістової логіки, наслідків, прихованих ризиків і потенційних точок конфлікту. В сучасному політологічному дискурсі експертиза дедалі більше тяжіє до міждисциплінарності: вона інтегрує політичну філософію, правову доктрину, етику прийняття рішень, соціологію сприйняття та емоційну динаміку політичних аудиторій. При цьому зростає роль якісних методів фрейм-аналізу, наративного аналізу, case-study, конструктивістського порівняльного аналізу, що дозволяють виявити глибинні засади рішень, а не лише їх поверхневі ефекти.

Політичне консультування (третя складова аналітичного трикутника) функціонує як механізм застосування знання у практичній площині прийняття рішень, як: «...процес надання стратегічних порад та рекомендацій політичним кандидатам, політичним партіям та групам інтересів. Мета політичного консалтингу – допомогти цим суб'єктам у досягненні їхніх цілей, незалежно від того, чи потрібно їм виграти вибори, вплинути на громадську думку чи відстоювати певну політику» [8]; «...багатовимірний процес професійної підтримки політичних суб'єктів, що включає стратегічне планування, формування публічного іміджу,

управління комунікацією, аналіз даних та юридичний супровід задля досягнення їхніх політичних цілей...» [9].

А на думку ж українських вчених А. Литвина, Є. Магди, Л. Смоли, Т. Фісенко політичне консультування як складний суспільно-комунікаційний феномен являє собою професійну діяльність зі стратегічного супроводу політичних суб'єктів, яка охоплює планування виборчих кампаній, формування політичного іміджу, управління масовими комунікаціями, розробку політичних проєктів та участь у формуванні публічної політики і спирається на знання з політології, соціальної психології, маркетингу, іміджології та менеджменту, та здійснюється як у формальному (професійному), так і в неформальному форматах, за участі експертів різних галузей від спічрайтерів до фахівців із кризових комунікацій [1].

Тобто, політичне консультування поєднує евристичний потенціал моніторингу і критичний ресурс експертизи в рамках стратегічної дії. У добу інформаційних переважень та високого темпу змін політичне консультування не може бути редуковане до технократичних порад. Натомість воно постає як процес створення ціннісно обґрунтованих сценаріїв дії, верифікації альтернатив, прогнозування варіантів розвитку подій. Відповідно, зростає роль когнітивного консалтингу, що враховує психологію прийняття політичних рішень, евристичні викривлення, патерни політичного мислення та механізми формування консенсусу.

Загалом, концептуальний спектр досліджуваної тріади базується на трьох базових рівнях: дескриптивному (моніторинг), аналітично-оціночному (експертиза), проєктно-рекомендаційному

(консультування). Водночас ці рівні не є послідовними фазами, а радше одночасними полями взаємодії, які посилюють одне одного через зворотні зв'язки. Наприклад, результати стратегічного консалтингу, побудованого на аналізі різних сценаріїв розвитку політичної ситуації, можуть бути оперативно включені в наступні етапи політичного моніторингу для відстеження реакцій на запропоновані сценарії в публічному дискурсі, медіа або соціальних мережах. Так само, аналітичні висновки, сформульовані в межах політичної експертизи (наприклад, оцінка наслідків законодавчої ініціативи), можуть бути використані як аргументаційна база для формування альтернатив політики в межах політичного консультування.

Прикладом подібної синергії може слугувати ситуація, при якій експертна оцінка ризиків, пов'язаних із реформою місцевого самоврядування, надходить до команди політичного консультанта, яка трансформує її у варіативні комунікаційні стратегії для зацікавлених політичних акторів. У подальшому, результати реалізації цих стратегій моніторяться через публічні реакції у ЗМІ та соціальних мережах, що, у свою чергу, стає новим джерелом даних для уточнення експертних позицій.

Інший приклад, моніторинг виявляє загострення протестної активності у зв'язку з непопулярними адміністративними рішеннями. Політична експертиза аналізує глибинні причини напруження, пропонує сценарії розвитку подій, після чого консалтингові структури адаптують отримані висновки до конкретних кризових комунікаційних стратегій для відповідальних органів влади та / або політичних сил.

Таблиця 1

	Політичний моніторинг	Політична експертиза	Політичне консультування
<i>Сутність</i>	Систематичне відстеження та аналіз політичних подій, рішень, дискурсів та реакцій.	Кваліфіковане аналітичне оцінювання політичних процесів, рішень чи стратегій.	Надання професійних стратегічних порад політичним акторам для досягнення їхніх цілей.
<i>Мета</i>	Виявлення ризиків, можливостей, трендів у політичному середовищі.	Формування обґрунтованих висновків та рекомендацій на основі аналізу.	Формування іміджу, розробка політичної стратегії, управління комунікаціями.
<i>Функції</i>	Збір інформації. Аналіз тенденцій Визначення впливових гравців. Попередження криз.	Оцінка політик. Прогнозування наслідків. Формулювання рекомендацій. Аналітичний супровід.	Стратегічне планування. Комунікаційне управління. Іміджмейкінг. Кризовий менеджмент.
<i>Суб'єкти</i>	Аналітичні центри, ЗМІ, громадські організації, апарати влади.	Науковці, експертні ради, незалежні фахівці.	Політконсультанти, PR-агентства, кампанії, штаби кандидатів, медіаексперти.
<i>Інструменти</i>	Контент-аналіз, медіамоніторинг, соціологія, аналіз публічних заяв, соцмережі.	Експертне оцінювання, порівняльний аналіз, моделювання сценаріїв, SWOT-аналіз.	Спічрайтинг, медіапланування, таргетинг, копірайтинг, політичний маркетинг.
<i>Рівень впливу</i>	Операційний та інформаційний.	Аналітичний і стратегічний.	Стратегічний і тактичний.
<i>Результат</i>	Аналітичні звіти, дайджести, сигнальні повідомлення.	Аналітичні довідки, експертні висновки, сценарії розвитку.	Комунікаційна стратегія, виборча кампанія, публічний імідж, поведінкові настанови.

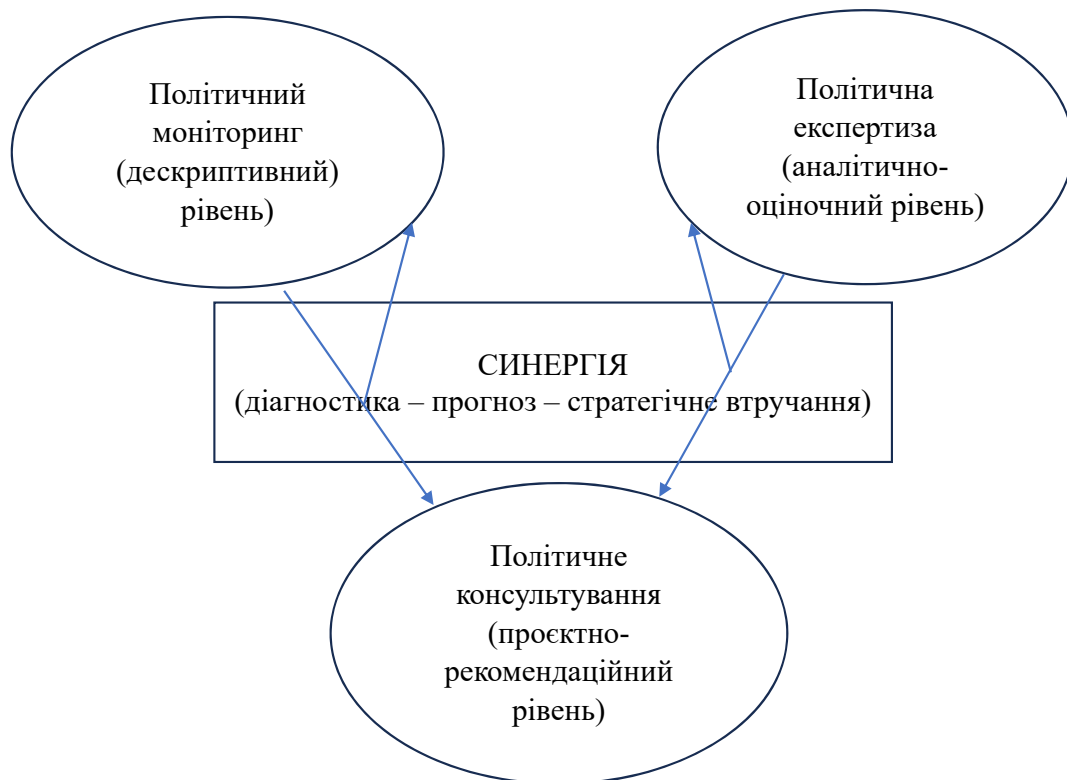

Рис. 1.

У контексті динамічних трансформацій політичного простору, спричинених цифровими інноваціями, глобальними викликами та посиленням інформаційного впливу, змінюються не лише об'єкти політичного аналізу, але й самі методологічні основи аналітичної діяльності, що вимагає переосмислення класичних функцій політичного моніторингу, експертизи та консультування, які в сучасних умовах повинні виступати не ізольованими етапами, а елементами єдиної синергетичної аналітичної системи. При цьому, кожен із компонентів цієї тріади зазнає концептуального зсуву від жорсткої інструментальності до гнучкої мережевої логіки, від об'єктивістської нейтральності до залученої критичної рефлексії.

На дескриптивному рівні політичного моніторингу відбувається перехід від статичної, описової моделі збору інформації до багатовимірної, інтерактивної, мережево-орієнтованої системи. Традиційний підхід, що ґрунтувався на контент-аналізі ЗМІ чи аналізі офіційних документів, доповнюється й трансформується в реальному часі завдяки інструментам цифрової аналітики, соціальних мереж, open data та big data платформ. Сучасний політичний аналітик зобов'язаний володіти цифровою грамотністю, знаннями візуалізації даних, вміти працювати з алгоритмами sentiment analysis (аналізу емоційних тональностей), здійснювати оперативне картографування ризиків та трендів. Моніторинг стає не лише фік-

сацією подій, а й інтерактивною аналітичною рамкою, що формує первинний інформаційний ландшафт для подальших аналітичних та практичних інтервенцій.

На аналітично-оціночному рівні політичної експертизи спостерігається відхід від моделі «нейтрального експерта» до моделі «рефлексивного аналітика». Такий експерт не лише інтерпретує факти, а й усвідомлює власну ангажованість, культурну позиціонованість, можливий вплив на політичні процеси. У цьому контексті експертиза повинна включати аналіз не тільки раціональних, але й емоційно-психологічних, дискурсивних, символічних чинників, що впливають на політичну динаміку.

Політичне консультування в сучасних умовах переходить у фазу стратегічної комунікації з високим рівнем соціальної та етичної відповідальності. Політичний консультант стає не лише провідником політичної волі кандидата чи партії, а й аналітиком, фасилітатором складних комунікативних процесів, розробником адаптивних сценаріїв дій в умовах високої турбулентності. У цій площині консультування є не просто набором технологій, а цілеспрямованим впливом на політичну реальність через комунікаційні, емоційні, символічні стратегії. Воно передбачає вміння працювати з кризовими ситуаціями, формувати публічні наративи, транслювати меседжі, що є релевантними ціннісним орієнтаціям цільових груп.

Висновок. Політичний моніторинг, експертиза і консультування у сучасному науковому та прикладному вимірі постають не як ізольовані функції, а як комплексна аналітична екосистема, що функціонує на основі зворотних зв'язків, еволюційної адаптації до викликів політичного середовища та орієнтації на людину як центр політичної дії. Їх концептуальне поєднання дозволяє не лише виявляти тенденції й оцінювати рішення, а й формувати дієву політику, здатну відповідати на виклики часу з урахуванням складності соціально-політичної дійсності. Майбутнє інструментів залежить від здатності інтегрувати інноваційні підходи, цифрові ресурси, критичне мислення та гуманістичні орієнтири в єдине аналітично відповідальне, науково-обґрунтоване і стратегічно далекоглядне поле дії. У цьому контексті важливими є не лише технічні навички, але й критичне мислення, етична чутливість, гуманітарне розуміння соціальних процесів, тобто всі ті засади, які визначають якісно нову аналітичну парадигму у сфері політичного управління.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Політичне консультування як феномен масових комунікацій : [монографія] / А. В. Литвин, Є. В. Магда, Л. Є. Смола, Т. В. Фісенко. Харків : Факт, 2017. 200 с.
2. Шишименко І. М. Політична експертиза як інститут демократії в сучасній Україні : дис. канд. політ. наук : 23.00.02. Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2020. 227 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10307/1/Shishimenko%20Igor%20d0%9cykolayovych%202020.pdf/>.
3. Goren P. Political Expertise and Principled Political Thought. *Political Research Quarterly*. 2000. 53(1). P. 117–136. <https://doi.org/10.2307/449249/>
4. Huckfeldt R. The Social Communication of Political Expertise. *American Journal of Political Science*. 2001. 45(2), p. 425–438. <https://doi.org/10.2307/2669350/>
5. O'Neil J. What is political monitoring? URL: <https://dehavilland.co.uk/2023/09/27/what-is-political-monitoring>.
6. Political Monitoring and Surveillance. URL: <https://access-pac.com/en/blog/prestations/political-monitoring-and-surveillance>.
7. Political monitoring. URL: <https://www.issuemakers.nl/en/glossary/political-monitoring>.
8. The Ultimate Guide to Political Consulting: Strategize, Mobilize, And Win Campaigns. February 27, 2023. URL: <https://reachvoters.com/political-consulting-2>.
9. What is Political Consultant. School of Politics. November 21, 2023 URL: <https://theschoolofpolitics.com/blog/what-is-political-consultant>.

REFERENCES:

1. Lytvyn, A. V., Mahda, Y. V., Smola, L. Ye., & Fisenko, T. V. (2017). *Politychne konsultuvannia yak fenomen masovoykh komunikatsii* [Political consulting as a phenomenon of mass communications]. Kharkiv: Fakt. [in Ukrainian].
2. Shyshymenko, I. M. (2020). *Politychna ekspertyza yak instytut demokratii v suchasni Ukraini* [Political expertise as an institution of democracy in modern Ukraine] (PhD thesis, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky). Odesa. Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10307/1/Shishimenko%20Igor%20d0%9cykolayovych%202020.pdf> [in Ukrainian].
3. Goren, P. (2000). Political expertise and principled political thought. *Political Research Quarterly*, 53(1), 117–136. <https://doi.org/10.2307/449249>
4. Huckfeldt, R. (2001). The social communication of political expertise. *American Journal of Political Science*, 45(2), 425–438. <https://doi.org/10.2307/2669350>
5. O'Neil, J. (2023, September 27). What is political monitoring? *DeHavilland*. Retrieved from <https://dehavilland.co.uk/2023/09/27/what-is-political-monitoring>
6. Access Partnership. *Political monitoring and surveillance*. Retrieved from <https://access-pac.com/en/blog/prestations/political-monitoring-and-surveillance>
7. Issue Makers. *Political monitoring*. Retrieved from <https://www.issuemakers.nl/en/glossary/political-monitoring>
8. Reach Voters. (2023, February 27). *The ultimate guide to political consulting: Strategize, mobilize, and win campaigns*. Retrieved from <https://reachvoters.com/political-consulting-2>
9. School of Politics. (2023, November 21). *What is political consultant*. Retrieved from <https://theschoolofpolitics.com/blog/what-is-political-consultant>

Synergistic model of political expertise, monitoring and consulting: methodological outline

Vovk Svitlana Oleksandrivna

Doctor of Political Sciences, Professor,
Professor at the Department of Political
Science and International Relations
State Institution "Luhansk Taras
Shevchenko National University"
Ivana Banka str., 3, Poltava, Ukraine
ORCID: 0000-0002-6171-4782

Medvedska Viktoriia Yuriivna

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of Political Science and International
Relations
State Institution "Luhansk Taras
Shevchenko National University"
Ivana Banka str., 3, Poltava, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6817-155X

The article provides a thorough theoretical and methodological justification of the synergetic model of political monitoring, political expertise, and political consulting as interconnected analytical tools. In the current context of globalization, digitalization, and information turbulence, there is an urgent need to develop integrated approaches to political analysis that go beyond the traditional division into description, evaluation, and recommendation. The proposed model is presented as an analytical ecosystem based on the principles of interconnection, flexibility, reflexivity, and feedback.

Political monitoring is described not as static observation of events, but as a complex, multidimensional process of detecting political trends, risks, and narratives. It uses digital analytics, cognitive mapping, and emotional semantics of public discourse, serving the function of primary analysis by identifying changes in the political environment at the operational level.

Political expertise is defined as a component of analytical activity that provides a critical evaluation of political processes, decisions, and strategies based on an interdisciplinary approach. The authors emphasize the transformation of the expert's role from a neutral interpreter of facts to a reflexive analyst who is able to consider the ethical, psychological, and cultural dimensions of political decisions. Expertise is also viewed as a mechanism of public control and a platform for forming legitimate alternatives to political developments. Political consulting is interpreted as the practical application of knowledge aimed at the strategic support of political actors. The article shows that consulting includes analytical, communicative, image-related, and crisis components. Special attention is paid to the shift from technocratic consulting to cognitive consulting, where an important role is played by understanding heuristic biases, thinking patterns, and the emotional dynamics of audiences.

The article outlines the interconnection of the three components – monitoring, expertise, and consulting – through the concept of analytical synergy. This approach makes it possible not only to adapt political decisions to conditions of increasing uncertainty but also to shape a stable political reality based on innovative thinking, strategic foresight, and value-based humanism.

Key words: synergetic model, political expertise, political monitoring, political consulting, analytical triad, methodology of political analysis, strategic communications, ethical dimension, digital analytics, political decision-making.